

**CLASSICAL GREEK
STANDARD LEVEL
PAPER 2**

Tuesday 25 May 2004 (morning)

2 hours

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Answer the questions on three passages from Section A and answer one question from Section B.

SECTION A

In this section, answer the questions on three of the passages taken from the *two* topics.

1. The Homeric Epic:

(a) Homer, *Od.* 21. 188-208

Τὼ δ' ἐξ οἴκου βῆσαν ὁμαρτήσαντες ἀμ' ἄμφω
 βουκόλος ἠδὲ συφορβὸς Ὀδυσσῆος θείοιο·
 ἐκ δ' αὐτὸς μετὰ τοὺς δόμου ἤλυθε δῖος Ὀδυσσεύς. 190
 ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐκτὸς θυρέων ἔσαν ἠδὲ καὶ αὐλῆς,
 φθεγγάμενός σφε ἔπεσσι προσηύδα μειλιχίοισι
 “βουκόλε καὶ σύ, συφορβέ, ἔπος τί κε μυθησαίμην,
 ἢ αὐτὸς κεύθω; φάσθαι δέ με θυμὸς ἀνώγει.
 ποῖός κ' εἶπ' Ὀδυσῆϊ ἀμυνέμεν, εἴ ποθεν ἔλθοι 195
 ὦδε μάλ' ἐξαπίνης καὶ τις θεὸς αὐτὸν ἐνεΐκαι;
 ἢ κε μνηστήρεσσιν ἀμύνοιτ' ἢ Ὀδυσῆϊ;
 εἴπαθ' ὅπως ὑμέας κραδίη θυμὸς τε κελεύει.”
 Τὸν δ' αὖτε προσέειπε βοῶν ἐπιβουκόλος ἀνὴρ·
 “Ζεῦ πάτερ, αἶ γὰρ τοῦτο τελευτήσεας ἐέλδωρ, 200
 ὡς ἔλθοι μὲν κείνος ἀνὴρ, ἀγάγοι δέ εἰ δαίμων
 γνοίης χ' οἷη ἐμὴ δύναμις καὶ χεῖρες ἔπονται.”
 Ὡς δ' αὐτως Εὐμαιοὺς ἐπέυχετο πᾶσι θεοῖσι
 νοστήσαι Ὀδυσῆα πολύφρονα ὄνδε δόμονδε.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ τῶν γε νόον νημερτέ' ἀνέγνω, 205
 ἐξαυτὶς σφε ἔπεσσω ἀμειβόμενος προσέειπεν·
 “Ἐνδον μὲν δὴ ὄδ' αὐτὸς ἐγώ, κακὰ πολλὰ μογήσας,
 ἤλυθον εἰκοστῷ ἔτει ἐς πατρίδα γαίαν.

- (i) What happens immediately before this extract? How does it relate to this scene? [3 marks]
- (ii) Translate lines 193-4 (βουκόλε...ἀνώγει). [4 marks]
- (iii) Scan lines 205-6 (αὐτὰρ ἐπεὶ...προσέειπεν). [2 marks]
- (iv) What important contribution does this episode make to the development of the plot? [3 marks]
- (v) What do we learn from this extract about Odysseus' character? [3 marks]

(b) Homer, *Od.* 21. 311-29

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε περίφρων Πηνελόπεια·
 “ Ἀντίνο', οὐ μὲν καλὸν ἀτέμβειν οὐδὲ δίκαιον
 ξείνους Τηλεμάχου, ὅς κεν τάδε δώμαθ' ἵκηται.
 ἔλπει, αἶ χ' ὁ ξείνος Ὀδυσσῆος μέγα τόξον
 ἐντανύσῃ χερσίν τε βίηφί τε ἦφι πιθήσας, 315
 οἴκαδέ μ' ἄξεσθαι καὶ ἐὼν θήσεσθαι ἄκοιτιν;
 οὐδ' αὐτός που τοῦτό γ' ἐνὶ στήθεσσι ξολπέ·
 μηδὲ τις ὑμείων τοῦ γ' εἴνεκα θυμὸν ἀχεύων
 ἐνθάδε δαινύσθω, ἐπεὶ οὐδὲ μὲν οὐδὲ ἔοικε.”

Τὴν δ' αὖτ' Εὐρύμαχος, Πολύβου πάϊς, ἀντίον ἤυδα· 320
 “ κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρον Πηνελόπεια,
 οὐ τί σε τόνδ' ἄξεσθαι οἰόμεθ'· οὐδὲ ἔοικεν·
 ἀλλ' αἰσχυνόμενοι φάτιν ἀνδρῶν ἠδὲ γυναικῶν,
 μή ποτέ τις εἴπησι κακώτερος ἄλλος Ἀχαιῶν·
 ‘ ἦ πολὺ χεῖρονες ἄνδρες ἀμύμονος ἀνδρὸς ἄκοιτιν 325
 μνῶνται, οὐδέ τι τόξον ἐϋξοῦ ἐντανύουσιν·
 ἀλλ' ἄλλος τις πτωχὸς ἀνὴρ ἀλαλήμενος ἐλθὼν
 ῥήϊδίως ἐτάνυσσε βίον, διὰ δ' ἦκε σιδήρου·
 ὡς ἐρέουσ', ἡμῖν δ' ἂν ἐλέγχεα ταῦτα γένοιτο.”

- (i) What has been happening to provoke Penelope's speech? [3 marks]
- (ii) According to this extract, what is it that the suitors do and do not fear? [2 marks]
- (iii) Scan lines 323-4 (ἀλλ' αἰσχυνόμενοι... Ἀχαιῶν). [4 marks]
- (iv) Translate lines 327-8 (ἀλλ' ἄλλος...σιδήρου). [2 marks]
- (v) What do we learn from this extract about the social customs of the society it describes? [4 marks]

2. Greek Tragedy:
(a) Euripides *Medea* 76-95

Πα. παλαιὰ καινῶν λείπεται κηδευμάτων, κούκ' ἔστ' ἐκεῖνος τοῖσδε δώμασιν φίλος.	
Τρ. ἀπωλόμεσθ' ἄρ', εἰ κακὸν προσοίσομεν νέον παλαιῶ, πρὶν τόδ' ἐξηντληκένοι.	
Πα. ἀτὰρ σύ γ'—οὐ γὰρ καιρὸς εἰδέναι τόδε δέσποιναν—ἠσύχαζε καὶ σίγα λόγον.	80
Τρ. ὦ τέκν', ἀκούεθ' οἶος εἰς ὑμᾶς πατήρ; ὄλοιτο μὲν μή· δεσπότης γὰρ ἔστ' ἐμός· ἀτὰρ κακός γ' ὢν ἐς φίλους ἀλίσκεται.	
Πα. τίς δ' οὐχὶ θνητῶν; ἄρτι γιγνώσκεις τόδε, ὡς πᾶς τις αὐτὸν τοῦ πέλας μᾶλλον φιλεῖ, οἱ μὲν δικαίως, οἱ δὲ καὶ κέρδους χάριν, εἰ τούσδε γ' εὐνῆς οὔνεκ' οὐ στέργει πατήρ.	85
Τρ. ἴτ'—εὖ γὰρ ἔσται—δωμάτων ἔσω, τέκνα. σὺ δ' ὡς μάλιστα τούσδ' ἐρημώσας ἔχε καὶ μὴ πέλαζε μητρὶ δυσθυμουμένη. ἤδη γὰρ εἶδον ὄμμα νιν ταυρουμένην τοῖσδ', ὡς τι δρασείουσαν· οὐδὲ παύσεται χόλου, σάφ' οἶδα, πρὶν κατασκήψαι τινα . . . ἐχθρούς γε μέντοι, μὴ φίλους, δράσειέ τι.	90 95

- (i) What **two** facts have prompted this conversation? [2 marks]
- (ii) Translate lines 80-1 (ἀτὰρ σύ...λόγον). [4 marks]
- (iii) Scan lines 85-6 (τίς δ' οὐχὶ...φιλεῖ). [2 marks]
- (iv) What does this extract tell us about the character of the nurse? [4 marks]
- (v) In what ways does this extract foreshadow the end of the play? [3 marks]

(b) Euripides *Med.* 522-41

- 1a. δεῖ μ', ὡς ἔοικε, μὴ κακὸν φῦναι λέγειν,
 ἀλλ' ὥστε ναὸς κεδνὸν οἰακοστρόφον
 ἄκροισι λαίφους κρασπέδοις ὑπεκδραμεῖν
 τὴν σὴν στόμαργον, ᾧ γύναι, γλωσσαλγίαν. 525
 ἐγὼ δ', ἐπειδὴ καὶ λῖαν πυργοῖς χάριν,
 Κύπριω νομίζω τῆς ἐμῆς ναυκληρίας
 σῴτειραν εἶναι θεῶν τε κἀνθρώπων μόνην.
 σοὶ δ' ἔστι μὲν νοῦς λεπτός—ἀλλ' ἐπίφθονος
 λόγος διελθεῖν, ὡς Ἔρωσ σ' ἠνάγκασε 530
 τῶξοις ἀφύκτοις τοῦμὸν ἐκσῶσαι δέμας.
 ἀλλ' οὐκ ἀκριβῶς αὐτὸ θήσομαι λῖαν·
 ὄπη γὰρ οὔν ὤνησας, οὐ κακῶς ἔχει.
 μείζω γε μέντοι τῆς ἐμῆς σωτηρίας 535
 εἴληφας ἢ δέδωκας, ὡς ἐγὼ φράσω.
 πρῶτον μὲν Ἑλλάδ' ἀντὶ βαρβάρου χθονὸς
 γαῖαν κατοικεῖς καὶ δίκην ἐπίστασαι
 νόμοις τε χρῆσθαι μὴ πρὸς ἰσχύος χάριν·
 πάντες δέ σ' ἦσθοντ' οὔσαν Ἑλληνες σοφὴν
 καὶ δόξαν ἔσχεσ· εἰ δὲ γῆς ἐπ' ἐσχάτοις 540
 ὄροισιν ᾤκεις, οὐκ ἂν ἦν λόγος σέθεν.

- (i) To which points in Medea's argument is Jason here responding? [2 marks]
- (ii) What is Jason's main argument in lines 526-33 (ἐγὼ δ'...κακῶς ἔχει)?
 How effective do you think it would be? [4 marks]
- (iii) Translate lines 534-5 (μείζω γε...φράσω). [4 marks]
- (iv) Give **three** points from this extract by which Jason justifies the assertion
 he makes in lines 534-5? [3 marks]
- (v) Scan lines 540-1 (καὶ δόξαν...σέθεν). [2 marks]

3. Aristophanes' Comedy:
(a) Aristophanes, *Wasps* 164-85

Φι. διατρώξομαι τοίνυν ὀδᾶξ τὸ δίκτυον.
 Βδ. ἀλλ' οὐκ ἔχεις ὀδόντας. Φι. οἴμοι δειλαιοσ· 165
 πῶς ἂν σ' ἀποκτείναμι; πῶς; δότε μοι ξίφος
 ὅπως τάχιστ', ἢ πινάκιον τιμητικόν.
 Βδ. ἄνθρωπος οὗτος μέγα τι δρασεῖει κακόν.
 Φι. μὰ τὸν Δί' οὐ δῆτ', ἀλλ' ἀποδόσθαι βούλομαι
 τὸν ὄνον ἄγων αὐτοῖσι τοῖς κανθηλίοις· 170
 νομηνία γάρ ἐστιν. Βδ. οὔκουν κἂν ἐγὼ
 αὐτὸν ἀποδοίμην δῆτ' ἄν; Φι. οὐχ ὥσπερ γ' ἐγώ.
 Βδ. μὰ Δί' ἀλλ' ἄμεινον. Φι. ἀλλὰ τὸν ὄνον ἔξαγε.
 Σω. οἶαν πρόφασιν καθήκεν, ὡς εἰρωνικῶς,
 ἵν' αὐτὸν ἐκπέμψεις. Βδ. ἀλλ' οὐκ ἔσπασεν 175
 ταύτη γ'. ἐγὼ γὰρ ἡσθόμην τεχνωμένου.
 ἀλλ' εἰσιών μοι τὸν ὄνον ἐξάγειν δοκῶ
 ὅπως ἂν ὁ γέρων μηδὲ παρακύψῃ πάλιν.
 κἀνθων τί κλάεις; ὅτι πεπράσει τήμερον;
 βάδιζε θᾶπτον. τί στένεις, εἰ μὴ φέρεις 180
 Ὀδυσσέα τιν'; Σω. ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία φέρει
 κάτω γε τουτονί τιν' ὑποδεδυκότα.
 Βδ. ποῖον; φέρ' ἴδωμαι τουτονί. τουτὶ τί ἦν;
 τίς εἰ ποτ' ὠνθρωπ' ἔτεόν; Φι. Οὔτις νῆ Δία.
 Βδ. Οὔτις σὺ; ποδαπόσ; Φι. Ἴθακος Ἀποδρασιππίδου. 185

- (i) Give the general context of this extract. [2 marks]
- (ii) Explain the humour of ἀλλ' οὐκ ἔχεις ὀδόντας (line 165). What does it suggest about Philocleon? [2 marks]
- (iii) Translate lines 169-70 (μὰ τὸν Δί' ...κανθηλίοις). [4 marks]
- (iv) Explain what is happening in lines 169-81 (μὰ τὸν Δί' ...Ὀδυσσέα τιν') [3 marks]
- (v) Explain the humour of Ὀδυσσέα τιν' (181), κάτω γε τουτονί τιν' ὑποδεδυκότα (line 182), Οὔτις (line 184), Ἴθακος (line 185). [4 marks]

(b) Aristophanes, *Wasps* 967-88

- Βδ. ὦ δαιμόνι' ἔλέει ταλαιπωρουμένους.
 οὔτος γὰρ ὁ Λάβης καὶ τραχήλι' ἐσθλεί
 καὶ τὰς ἀκάνθας, κοῦδέποτ' ἐν ταύτῳ μένει.
 ὁ δ' ἕτερος οἶός ἐστιν οἰκουρὸς μόνον. 970
 αὐτοῦ μένων γὰρ ἄττ' ἂν εἴσω τις φέρη
 τούτων μεταίτει τὸ μέρος· εἰ δὲ μή, δάκνει.
- Φι. αἰβοῖ. τί κακὸν ποτ' ἔσθ' ὅτφ μαλάττομαι;
 κακὸν τι περιβαίνει με κἀναπαίθομαι.
- Βδ. ἴθ' ἀντιβολῶ σ'· οἰκτίρατ' αὐτὸν ὦ πάτερ, 975
 καὶ μὴ διαφθείρητε. ποῦ τὰ παιδία;
 ἀναβαίνειτ' ὦ πόνηρα καὶ κνυζόμενα
 αἰτεῖτε κἀντιβολεῖτε καὶ δακρύετε.
- Φι. κατάβα κατάβα κατάβα κατάβα. Βδ. κατα-
 βήσομαι.
 καίτοι τὸ κατάβα τοῦτο πολλοὺς δὴ πάνυ 980
 ἐξηπάτηκεν. ἀτὰρ ὅμως καταβήσομαι.
- Φι. ἐς κόρακας. ὡς οὐκ ἀγαθὸν ἐστι τὸ ροφεῖν.
 ἐγὼ γὰρ ἀπεδάκρυσσα νῦν γνώμην ἐμὴν
 οὐδέν ποτ' ἀλλ' ἢ τῆς φακῆς ἐμπλήμενος.
- Βδ. οὔκουν ἀποφεύγει δῆτα; Φι. χαλεπὸν εἰδέναί. 985
- Βδ. ἴθ' ὦ πατρίδιον ἐπὶ τὰ βελτίω τρέπον.
 τηνδὶ λαβὼν τὴν ψῆφον ἐπὶ τὸν ὕστερον
 μύσας παρᾶξον κἀπόλυσον ὦ πάτερ.

- (i) Give an account of the context of this extract sufficient to make it understandable. [4 marks]
- (ii) Translate lines 973-4 (αἰβοῖ...κἀναπαίθομαι). [4 marks]
- (iii) Of whom is Labes a parody? What was his occupation? Why is he relevant here? [3 marks]
- (iv) What is happening in lines 977-8? What is its relevance here? [2 marks]
- (v) What is referred to by τὴν ψῆφον (line 987)? How is it being used here? [2 marks]

4. Herodotus and the beginnings of history

(a) Herodotus 1.29.1-30.2

κατεστραμμένων δὲ τούτων καὶ προσεπικτωμένου Κροίσου
Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλούτῳ ἄλλοι
τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἱ τοῦτον τὸν
χρόνον ἐτύγχανον ἔοντες, ὡς ἕκαστος αὐτῶν ἀπικνέοιτο, καὶ
δὴ καὶ Σόλων ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύ- 5
σασι ποιήσας ἀπεδήμησε ἕτεα δέκα, κατὰ θεωρίας πρόφασιν
ἐκπλώσας, ἵνα δὴ μή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῆ λύσαι τῶν
ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἰοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι·
ὄρκιοισι γὰρ μέγαλοισι κατείχοντο δέκα ἕτεα χρήσεσθαι
νόμοισι τοὺς ἄν σφι Σόλων θῆται. αὐτῶν δὴ ὧν τούτων καὶ 10
τῆς θεωρίας ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκεν ἐς Αἴγυπτον ἀπί-
κετο παρὰ Ἀμασιν καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροίσου.
ἀπικόμενος δὲ ἐξεινίσκετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι ὑπὸ τοῦ Κροί-
σου· μετὰ δέ, ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου
τὸν Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυροὺς καὶ 15
ἐπεδείκνυσαν πάντα ἔοντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησά-
μενον δέ μιν τὰ πάντα καὶ σκεψάμενον, ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν,
εἶρετο ὁ Κροῖσος τάδε· Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ
σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ
πλάνης, ὡς φιλοσοφῶν γῆν πολλὴν θεωρίας εἵνεκεν ἐπελή- 20
λυθας· νῦν ὧν ἕμερος ἐπειρέσθαι μοι ἐπῆλθέ σε εἴ τινα ἤδη πάν-
των εἶδες ὀλβιώτατον.

- (i) What does Herodotus here say is Solon's stated reason for travelling?
What does he think is Solon's real reason? [3 marks]
- (ii) Why, and for how long, did Solon have to stay away from Athens? [3 marks]
- (iii) Give an assessment of Croesus' character based only on the text of this
extract. [3 marks]
- (iv) Translate αὐτῶν δὴ...παρὰ Κροῖσον (lines 10-12). [4 marks]
- (v) Why does Croesus ask the question at the end of this extract, and what is
Solon's answer? [2 marks]

(b) Herodotus 1.42.1-44.1

ὦ βασιλεῦ,
 ἄλλως μὲν ἔγωγε ἂν οὐκ ἦια ἐς ἄθλον τοιόνδε· οὔτε γὰρ
 συμφορῇ τοιῆδε κεχρημένον οἰκός ἐστι ἐς ὀμήλικας εὖ πρήσ-
 σοντας ἰέναι, οὔτε τὸ βούλεσθαι πάρα, πολλαχῆ τε ἂν ἰσχον
 ἐμειωντόν. νῦν δέ, ἐπέιτε σὺ σπεύδεις καὶ δεῖ τοι χαρίζεσθαι 5
 (ὀφείλω γάρ σε ἀμείβεσθαι χρηστοῖσι), ποιέειν εἰμὶ ἔτοιμος
 ταῦτα, παῖδά τε σόν, τὸν διακελεύει φυλάσσειν, ἀπήμονα
 τοῦ φυλάσσοντος εἴνεκεν προσδόκα τοι ἀπονοστήσειν. τοιού-
 τοισι ἐπέιτε οὗτος ἀμείψατο Κροῖσον, ἦισαν μετὰ ταῦτα
 ἐξηρτυμένοι λογάσι τε νεηνίησι καὶ κυσί. ἀπικόμενοι δὲ ἐς 10
 τὸν Ὀλυμπον τὸ ὄρος ἐζήτεον τὸ θηρίον, εὐρόντες δὲ καὶ
 περιστάντες αὐτὸ κύκλω ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος, οὗτος
 δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεόμενος δὲ Ἄδρηστος, ἀκον-
 τίζων τὸν ἦν τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροῖσου
 παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ ἐξέπλησε τοῦ ὄνειρου 15
 τὴν φήμην, ἔθεε δὲ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός,
 ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις τὴν τε μάχην καὶ τὸν τοῦ παι-
 δὸς μόρον ἐσήμηνέ οἱ. ὁ δὲ Κροῖσος τῷ θανάτῳ τοῦ παιδὸς
 συντεταραγμένος μᾶλλον τι ἐδεινολογέετο ὅτι μιν ἀπέκτεινε
 τὸν αὐτὸς φόνου ἐκάθηρε. 20

- (i) Who is Adrastus? What has Croesus asked him to do? [2 marks]
- (ii) What two reasons does Adrastus offer for not complying with Croesus' request? What persuades him to comply? [3 marks]
- (iii) Analyse Herodotus' rhetorical skill in the sentence: ἔνθα δὴ...Κροῖσου παιδός (lines 12-15). [4 marks]
- (iv) Translate ὁ δὲ Κροῖσος...ἐκάθηρε (lines 18-20). [4 marks]
- (v) Why does Herodotus include this incident in his account of Croesus' life? [2 marks]

5. Socrates portrayed by Plato:
(a) Plato *Apology* 18a1-c10

Πρώτον μὲν οὖν δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά μου ψευδῆ κατηγορημένα καὶ τοὺς πρώτους κατηγορούς, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰ ὕστερον καὶ τοὺς ὑστέρους. ἐμοῦ γὰρ πολλοὶ κατήγοροι γεγόνασι πρὸς ὑμᾶς καὶ πάλαι πολλὰ ἤδη ἔτη καὶ οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντες, οὓς 5 ἐγὼ μᾶλλον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον, καίπερ ὄντας καὶ τούτους δεινούς· ἀλλ' ἐκεῖνοι δεινότεροι, ὧ ἄνδρες, οἱ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων παραλαμβάνοντες ἔπειθόν τε καὶ κατηγοροῦν ἐμοῦ μᾶλλον οὐδὲν ἀληθές, ὡς ἔστιν τις Σωκράτης σοφὸς ἀνὴρ, τὰ τε μετέωρα φροντιστῆς καὶ τὰ 10 ὑπὸ γῆς πάντα ἀνεζητηκῶς καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν. οὗτοι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (οἱ) ταύτην τὴν φήμην κατασκεδάσαντες, οἱ δεινοὶ εἰσὶν μου κατήγοροι· οἱ γὰρ ἀκαοῦντες ἠγοῦνται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας οὐδὲ θεοὺς νομίζειν. ἔπειτὰ εἰσω οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ πολλὸν χρόνον 15 ἤδη κατηγορηκότες, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς ἐν ᾗ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε, παῖδες ὄντες ἔνιοι ὑμῶν καὶ μειράκια, ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες ἀπολογουμένου οὐδενός. ὁ δὲ πάντων ἀλογώτατον, ὅτι οὐδὲ τὰ 20 ὄνόματα οἷόν τε αὐτῶν εἰδέναι καὶ εἰπεῖν, πλὴν εἴ τις κωμωδοποιὸς τυγχάνει ὢν.

- (i) According to his earlier accusers, what were the two topics studied by Socrates, and what shocking belief did the people attribute to those who studied these topics? [3 marks]
- (ii) οὗτοι...οἱ δεινοί...κατήγοροι (lines 12-13). Give any **four** of the reasons to be found in this extract as to why the earlier accusers are δεινότεροι. [4 marks]
- (iii) Name any two of Socrates' current accusers. [2 marks]
- (iv) πλὴν εἴ τις κωμωδοποιὸς τυγχάνει ὢν (lines 20-21). Name the comic playwright Socrates has in mind, and his play. [2 marks]
- (v) Translate ὁ δὲ πάντων...τυγχάνει ὢν (lines 19-21). [4 marks]

(b) Plato *Apology* 26b8-e3

Πρὸς αὐτῶν τοίνυν, ὦ Μέλητε, τούτων τῶν θεῶν ὧν νῦν ὁ λόγος ἔστί, εἶπε ἔτι σαφέστερον καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἀνδράσιν τουτοισί. ἐγὼ γὰρ οὐ δύναμαι μαθεῖν πότερον λέγεις διδάσκειν με νομίζεις εἶναι τινος θεοῦ—καὶ αὐτὸς ἄρα νομίζω εἶναι θεοὺς καὶ οὐκ εἰμὶ τὸ παράπαν ἄθεος οὐδὲ ταύτη ἀδικῶ 5 —οὐ μέντοι οὕσπερ γε ἡ πόλις ἀλλὰ ἐτέρους, καὶ τοῦτ' ἔστιν ὃ μοι ἐγκαλεῖς, ὅτι ἐτέρους, ἢ παντάπασί με φῆς οὔτε αὐτὸν νομίζεις θεοὺς τοὺς τε ἄλλους ταῦτα διδάσκειν.

Ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦς.

᾽Ω θαυμάσιε Μέλητε, ἵνα τί ταῦτα λέγεις; οὐδὲ ἥλιον 10 οὐδὲ σελήνην ἄρα νομίζω θεοὺς εἶναι, ὡσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι;

Μὰ Δί', ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐπεὶ τὸν μὲν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι, τὴν δὲ σελήνην γῆν.

᾽Αναξαγόρου οἶε κατηγορεῖν, ὦ φίλε Μέλητε; καὶ οὔτω 15 καταφρονεῖς τῶνδε καὶ οἶε αὐτοὺς ἀπείρους γραμμάτων εἶναι ὥστε οὐκ εἰδέναί ὅτι τὰ ᾽Αναξαγόρου βιβλία τοῦ Κλαζομενίου γέμει τούτων τῶν λόγων; καὶ δὴ καὶ οἱ νέοι ταῦτα παρ' ἐμοῦ μανθάνουσιν, ἃ ἕξεστιν ἐνίοτε εἰ πάνυ πολλοῦ δραχμῆς ἐκ τῆς ὀρχήστρας πριαμένους Σωκράτους καταγελᾶν, ἐὰν 20 προσποιῆται ἑαυτοῦ εἶναι, ἄλλως τε καὶ οὔτως ἄτοπα ὄντα; ἀλλ', ὦ πρὸς Διός, οὔτωσί σοι δοκῶ; οὐδένα νομίζω θεὸν εἶναι;

- (i) What charges is Socrates answering in this extract? [2 marks]
- (ii) ἐγὼ γὰρ οὐ...διδάσκειν (lines 3-4). Explain the two forms of the accusations that Socrates here asks Meletus to choose between. [2 marks]
- (iii) On what grounds is the ready availability of Anaxagoras' book relevant to Socrates' defence? [3 marks]
- (iv) Translate ὦ θαυμάσιε...ἄνθρωποι (lines 10-12). [4 marks]
- (v) Relying only on this extract, assess how persuasive Socrates' arguments are. [4 marks]

SECTION B

Answer *one* question from this section.

6. Basing your answer on close attention to the text, give an assessment of Odysseus' character in *Odyssey* 21 and 22.
 7. 'A profoundly depressing play.' Discuss whether your reading of the *Medea* leads you to agree or disagree with this assessment.
 8. Using evidence provided by the *Wasps* and the *Acharnians*, discuss Aristophanes' attitudes to two different issues and/or characters of the Athenian politics of his day.
 9. Discuss, with reference to the text, what lessons, if any, Herodotus would hope his readers would learn from his account of Croesus.
 10. What did the Socrates of Plato's *Apology* hope to achieve from his trial?
-